

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร. อิศระ นิตินันท์ประภาส ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๖/๒๕๕๒

วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๒

เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๒๕ คน ที่เข้าชื่อ ร้องว่า ความเป็นรัฐมนตรีของ นายเนวิน ชิดชอบ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ สิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๑๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา วินิจฉัย

ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งคำร้อง ลงวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ของสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร จำนวน ๑๒๕ คน (ซึ่งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทน ราษฎร) ที่ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๑๖ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของ นายเนวิน ชิดชอบ รัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ น่าจะสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ (๔) มายัง ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของ นายเนวิน ชิดชอบ สิ้นสุดลงหรือไม่

คำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๒๕ คน ดังกล่าวมีใจความว่า ศาลจังหวัดบุรีรัมย์ ได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๑ ว่าจำเลย (นายเนวิน ชิดชอบ) มีความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๘ ให้ลงโทษจำคุก ๖ เดือน และปรับ ๕๐,๐๐๐ บาท ไม่ปรากฏว่า จำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๑ ปี ตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา ๕๖ ไม่ชำระค่าปรับ จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๕, ๓๐ กับให้จำเลย โฆษณาคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และมติชน เป็นเวลาติดต่อกัน ๗ วัน และขณะนี้ จำเลยได้ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลจังหวัดบุรีรัมย์ จากกรณีดังกล่าว ผู้ร้องเห็นว่า มีปัญหาว่า ความเป็นรัฐมนตรีของ นายเนวิน ชิดชอบ จะสิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๑๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยหรือไม่ จึงได้เข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวแล้วข้างต้น

ศาลรัฐธรรมนูญได้ส่งสำเนาคำร้องดังกล่าวให้ นายเนวิน ชิดชอบ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ ผู้ถูกร้องทราบ และให้โอกาสแก่ผู้ถูกร้องทำคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามข้อกำหนดว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องได้ส่งคำชี้แจงลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๒ มายังศาลรัฐธรรมนูญ มีใจความโดยสรุป ดังนี้

เมื่อมีคำพิพากษาศาลจังหวัดบุรีรัมย์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้ถูกร้องได้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ ซึ่งขณะนี้คดียังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์

ในประเด็นที่เกี่ยวกับสถานภาพความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องนั้น ผู้ถูกร้องเข้าใจว่า มาตรา ๒๑๖ ของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติถึงการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรี ได้บัญญัติถึงเหตุต่างๆ หลายเหตุในอันที่จะถือว่ารัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งไว้แตกต่างกัน ซึ่งมีทั้งเหตุที่เกิดจากข้อเท็จจริงที่รัฐมนตรีไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อไป เช่น คาย หรือลาออก เหตุที่เป็นไปโดยผลของกฎหมายทำให้ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ เช่น การต้องคำพิพากษาให้จำคุกและเหตุที่เกิดจากการมีมลทินมัวหมองในทางการเมืองที่ไม่สมควรให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เช่น การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจ หรือการที่วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง เมื่อมาตรา ๒๑๖ ได้บัญญัติเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งของรัฐมนตรีเป็นหลายกรณีที่แตกต่างกัน การทำความเข้าใจเหตุต่างๆ ที่บัญญัติไว้ใน (๑) - (๑๘) ของมาตรา ๒๑๖ จึงต้องเข้าใจให้ตรงกับเนื้อหาสาระที่บัญญัติไว้แยกกันไว้เป็นแต่ละกรณีดังกล่าว ทั้งนี้ โดยไม่อาจนำความมุ่งหมายที่บัญญัติไว้ในเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีเหตุหนึ่งมาใช้ปะปนกับอีกเหตุหนึ่งได้ เพราะจะทำให้เกิดความสับสนสำหรับผู้ที่จะต้องถูกบังคับตามกฎหมายในอันที่จะปฏิบัติตามให้ถูกต้อง และเป็นไปในแนวทางเดียวกันได้ เมื่อมาตรา ๒๑๖ (๔) บัญญัติถึงคำพิพากษาให้จำคุกซึ่งเป็นเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งเพราะผลของกฎหมาย และการนำมาตรา ๒๑๖ (๔) มาใช้บังคับจะต้องดำเนินการไปตามหลักเกณฑ์ของระบบกฎหมายที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันทั้งหมด มิใช่เป็นเรื่องของความมีมลทินของรัฐมนตรีดังที่บางคนเข้าใจ ซึ่งเป็นการนำเรื่องของการตรวจสอบการดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่รัฐธรรมนูญบัญญัติแยกไว้เป็นอีกเหตุหนึ่งมาใช้ปะปนกับหลักการที่เกี่ยวกับคำพิพากษาของศาลในคดีอาญา

นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องยังได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ตามมาตรา ๒๑๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑

คดีหมิ่นประมาทซึ่งศาลจังหวัดบุรีรัมย์ได้พิพากษาให้รอกการลงโทษ และคดียังไม่ถึงที่สุด ขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ มีปัญหาว่า เมื่อคดียังไม่ถึงที่สุดจะอยู่ในความหมายของมาตรา ๒๑๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญหรือไม่

ในประเด็นนี้ ผู้ถูกร้องเห็นว่า เมื่อคดียังไม่ถึงที่สุด จึงไม่อยู่ในความหมายของมาตรา ๒๑๖ (๔) โดยมีเหตุผลว่า ตามรัฐธรรมนูญและตามหลักกฎหมายทั่วไป การลงโทษทางอาญาต้องได้ผ่านกระบวนการพิจารณาที่กฎหมายบัญญัติไว้เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยครบถ้วน มิฉะนั้น จะกล่าว

อ้างว่าผู้นั้นกระทำผิดมิได้อันเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่บุคคลทุกคนจะต้องได้รับโดยเท่าเทียมกัน เมื่อรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีสามชั้น การใช้สิทธิเพื่อพิสูจน์การกระทำที่ถูกกล่าวอ้างว่ากระทำความผิดในคดีอาญา จึงต้องให้สิทธิแก่ผู้ถูกฟ้องในการต่อสู้คดีจนถึงที่สุดเสียก่อน การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้รัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีคำพิพากษาให้จำคุก ซึ่งเป็นการบัญญัติถึงการลงโทษในคดีอาญา จึงย่อมอยู่ในบทบังคับของหลักประกันสิทธิและเสรีภาพในการได้รับการพิจารณาโดยครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมาย การมีคำพิพากษามาตรา ๒๑๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญจึงหมายถึงได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลในคดีนั้นแล้ว

ประเด็นที่ ๒

คดีที่ศาลจังหวัดบุรีรัมย์ได้มีคำพิพากษานั้น เป็นคดีหมิ่นประมาทระหว่างบุคคลซึ่งศาลได้พิพากษาให้รอกการลงโทษ จึงมีปัญหาว่า การที่มาตรา ๒๑๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดเมื่อต้องคำพิพากษาให้จำคุกนั้น จะรวมถึงการรอกการลงโทษด้วยหรือไม่

ในประเด็นนี้ ผู้ถูกร้องมีความเห็นว่าการรอกการลงโทษมิใช่กรณีที่ต่อคำพิพากษาให้จำคุก ซึ่งมีหลักกฎหมายที่ได้ยึดถือเป็นแนวบรรทัดฐานโดยตลอดมา กล่าวคือ ตามประมวลกฎหมายอาญาโทษจำคุกหมายถึงการถูกจำคุกจริงตามหมายของศาล ส่วนการรอกการลงโทษเป็นการดำเนินการตามมาตรา ๕๖ ของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นเรื่องที่ศาลเห็นว่ามิใช่เหตุอันควรปราณี จึงกำหนดโทษและให้รอกการลงโทษไว้ การรอกการลงโทษจึงมิใช่เป็นกรณีที่ผู้นั้นรับโทษจริงหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่ถือว่าเคยต้องคำพิพากษาให้จำคุก

ประเด็นที่ ๓

คดีนี้เป็นเรื่องการหมิ่นประมาทระหว่างผู้ถูกร้องกับผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยกัน และเหตุเกิดขึ้นก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะใช้บังคับ รวมทั้งเหตุเกิดขึ้นก่อนที่ผู้ร้องจะได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี จึงมีปัญหาว่า กรณีเช่นนี้จะต้องอยู่ในบังคับมาตรา ๒๑๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันด้วยหรือไม่

ในประเด็นนี้ ผู้ถูกร้องเห็นว่า ความมุ่งหมายของมาตรา ๒๑๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้การต้องคำพิพากษาเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวแล้ว เข้าใจได้ว่ามุ่งหมายถึงบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสมระหว่างการเป็นรัฐมนตรีจนถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดให้จำคุก เป็นไปตามหลักความสมเหตุสมผลไม่เกิดความลักลั่นระหว่างบุคคลที่จะถูกปฏิบัติไม่เหมือนกัน เพราะเหตุที่ระยะเวลาในการพิจารณาคดีของศาลแตกต่างกัน ทั้งนี้ โดยมีเหตุผลว่า การที่มาตรา ๒๑๖ (๔) ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีได้บัญญัติให้นำมาตรา ๑๐๕ (๔) กรณีการต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังโดยหมายของศาลมาใช้บังคับ

อันหมายถึงเป็นการกระทำความผิดและมีคำพิพากษามาก่อนที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ฉะนั้น เมื่อมาตรา ๒๑๖ (๔) ได้บัญญัติการพ้นจากตำแหน่งของรัฐมนตรีว่าต้องคำพิพากษาให้จำคุก จึงหมายถึง เมื่อได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีแล้วมีความประพฤติไม่เหมาะสมจนถูกศาลพิพากษาให้จำคุกเพราะเหตุนั้น

ข้อเท็จจริงตามคำร้องของผู้ร้องฟังได้ว่า ศาลจังหวัดบุรีรัมย์ได้พิพากษาเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๑ ว่า ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นจำเลยในคดีหมายเลขดำที่ ๓๔๕๔/๒๕๓๘ คดีหมายเลขแดงที่ ๔๓๘/๒๕๓๘ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๘ ให้ลงโทษจำคุก ๖ เดือน และปรับ ๕๐,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๑ ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ผู้ถูกร้องได้ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลจังหวัดบุรีรัมย์ ต่อมาผู้ร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๒๕ คน ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่าความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องน่าจะสิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๑๖ (๔) และประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งคำร้องดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

พิจารณาแล้ว ตามคำร้องดังกล่าว มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของ นายเนวิน ชิดชอบ สิ้นสุดลงเพราะเหตุที่ถูกศาลจังหวัดบุรีรัมย์พิพากษาลงโทษจำคุก ๖ เดือน โดยโทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๑๖ บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อ

๑๓๑

(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

๑๓๑”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยในเบื้องต้น ดังนี้

๑. คำว่า “คำพิพากษา” ที่กล่าวถึงในมาตรา ๒๑๖ (๔) หมายถึงคำพิพากษาที่ยังไม่ถึงที่สุด หรือคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้ว
๒. คำพิพากษาให้จำคุกดังกล่าวมีความหมายรวมถึงคำพิพากษาให้รอการลงโทษด้วยหรือไม่
๓. การที่รัฐมนตรีต้องคำพิพากษาให้จำคุกเพราะเหตุแห่งการกระทำที่เกิดขึ้น ก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันหรือก่อนได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีจะอยู่ในบังคับของมาตรา ๒๑๖ (๔) หรือไม่

อย่างไรก็ดี ก่อนที่จะวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว ขอทำความเข้าใจว่า ตามหลักกฎหมายทั่วไป การตีความบทบัญญัติใดๆ ของรัฐธรรมนูญ จะต้องตีความไปในทางที่สอดคล้องกับหลักการของ

รัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ในมาตราต่างๆ เว้นแต่บทบัญญัตินั้นๆ จะมีข้อความหรือถ้อยคำที่แสดงให้เห็นว่าบทบัญญัตินั้นเป็นบทที่ยกเว้นหลักการดังกล่าว ฉะนั้น ในการตีความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพื่อประโยชน์ในการวินิจฉัยประเด็นตามคำร้องจะยึดถือหลักการตีความที่กล่าวข้างต้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๓ ซึ่งเป็นบทบัญญัติภายใต้หมวด ๓ อันเป็นหมวดที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยได้บัญญัติหลักการพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นมูลฐานของบุคคลไว้ ดังนี้

“มาตรา ๓๓ ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”*

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวได้วางหลักการว่า ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลใดกระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนผู้กระทำความผิดมิได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เมื่อยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้

ปัญหามีว่า มาตรา ๒๑๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญเป็นบทบัญญัติที่กำหนดข้อยกเว้นของหลักการตามมาตรา ๓๓ หรือไม่

* บทบัญญัติมาตรา ๓๓ น่าจะมีที่มาจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งสมัชชาแห่งสหประชาชาติ ได้ประกาศเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๘ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ซึ่งประเทศทั้งหลายที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติรวมทั้งประเทศไทยได้ร่วมเป็นภาคี

กติกาดังกล่าวมีบทบัญญัติซึ่งเป็นที่มาของมาตรา ๓๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังนี้

ข้อ ๑๔ วรรค ๒ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลทุกคนซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ย่อมมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดตามกฎหมาย”

ข้อ ๑๔ วรรค ๕ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลทุกคนที่ถูกลงโทษในความผิดอาญาย่อมมีสิทธิอุทธรณ์การลงโทษและคำพิพากษาต่อศาลสูงให้พิจารณาทบทวนอีกครั้งตามกฎหมาย”

เมื่อพิจารณามาตรา ๒๑๖ (๕) จะเห็นว่า ไม่มีถ้อยคำใดๆ ที่แสดงให้เห็นว่า “คำพิพากษา” ที่กล่าวถึงในบทบัญญัตินั้นหมายถึงคำพิพากษาที่ไม่ถึงที่สุด แต่นักวิชาการบางคนได้ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่า มาตรานี้มีเจตนารมณ์ที่จะให้รัฐมนตรีที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกต้องพ้นจากตำแหน่งแม้คำพิพากษานั้นยังไม่ถึงที่สุด โดยให้เหตุผลว่า ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติสูงกว่าบุคคลทั่วไป ดังนั้น เมื่อบุคคลดังกล่าวต้องคำพิพากษาเช่นว่านั้น ก็ไม่สมควรที่จะให้อยู่ในตำแหน่งต่อไป การกล่าวเช่นนั้นเป็นการกล่าวที่ไม่ตรงประเด็น เพราะเรื่องที่กำลังเป็นปัญหาอยู่ก็คือ การที่บุคคลใดต้องคำพิพากษาที่ยังไม่ถึงที่สุดให้จำคุก จะรับฟังเป็นข้อยุติได้หรือไม่ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำผิด มิใช่ปัญหาว่าผู้กระทำผิดจะอยู่ในตำแหน่งได้หรือไม่

นอกจากนี้ ยังมีผู้แสดงความเห็นในหนังสือพิมพ์บางฉบับว่า ผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจงใจใช้คำว่า “คำพิพากษา” โดยไม่ระบุว่าเป็นคำพิพากษาถึงที่สุดในบางมาตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา ๒๑๖ (๕) เพื่อแสดงให้เห็นความประสงค์ของการใช้ถ้อยคำนั้นในความหมายที่แตกต่างจาก “คำพิพากษาถึงที่สุด” กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้ร่างรัฐธรรมนูญประสงค์จะให้คำพิพากษาที่กล่าวถึงในมาตราใดหมายถึงคำพิพากษาที่ยังไม่ถึงที่สุด ก็จะใช้คำว่า “คำพิพากษา” โดยไม่ขยายความว่า “ถึงที่สุด” แต่ในกรณีที่ต้องการให้หมายถึงเฉพาะคำพิพากษาถึงที่สุดก็จะมีข้อความ “ถึงที่สุด” ต่อท้ายคำนั้น แต่เมื่อตรวจสอบบทบัญญัติต่างๆ ของรัฐธรรมนูญที่กล่าวถึงคำพิพากษา ก็พบว่าไม่เป็นดังที่กล่าวอ้างข้างต้นเสมอไป เช่น มาตรา ๑๐๕ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดลักษณะของบุคคลที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้บัญญัติไว้ใน (๕) ของมาตราดังกล่าว ดังนี้

“มาตรา ๑๐๕ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ

๑ล๑

(๕) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

๑ล๑”

นอกจากนี้ มาตรา ๒๐๖ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของรัฐมนตรีได้บัญญัติลักษณะต้องห้ามใน (๕) ดังนี้

“มาตรา ๒๐๖ รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

๑ล๑

(๕) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

ฯลฯ”

เมื่อพิจารณาคำของบทบัญญัติมาตรา ๑๐๕ (๕) และมาตรา ๒๐๖ (๕) ย่อมเข้าใจได้ว่า คำพิพากษาที่กล่าวถึงในสองมาตราดังกล่าว หมายถึงคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้ว เพราะมีการกล่าวถึงการพ้นโทษตามคำพิพากษาในบทบัญญัติทั้งสอง แต่คำพิพากษาที่กล่าวถึงในมาตราทั้งสอง ก็มีได้มีคำว่า “ถึงที่สุด” ต่อท้าย เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงฟังเป็นยุติไม่ได้ว่าผู้ร่างรัฐธรรมนูญประสงค์ให้คำว่า “คำพิพากษา” ที่กล่าวในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้ระบุว่าถึงที่สุด หมายถึงคำพิพากษาที่ยังไม่ถึงที่สุด

โดยที่ไม่มีถ้อยคำใดๆ ในมาตรา ๒๐๖ (๕) แสดงให้เห็นว่า คำพิพากษาที่กล่าวถึงในบทบัญญัตินี้หมายถึงคำพิพากษาที่ยังไม่ถึงที่สุด จึงต้องตีความว่า คำพิพากษาที่กล่าวถึงในบทบัญญัติดังกล่าวหมายถึงคำพิพากษาถึงที่สุดซึ่งจะสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นมูลฐานของบุคคลที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ วรรคสองว่า ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

ดังนั้น จึงวินิจฉัยในเบื้องต้นว่า คำพิพากษาที่ระบุในมาตรา ๒๐๖ (๕) หมายถึงคำพิพากษาถึงที่สุด ฉะนั้น การที่ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีคนใดต้องคำพิพากษาที่ยังไม่ถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก จึงไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๐๖ (๕)

การวินิจฉัยปัญหาเบื้องต้นข้อแรกเพียงพอที่จะวินิจฉัยประเด็นตามคำร้องของผู้ร้องได้แล้ว จึงไม่ต้องวินิจฉัยปัญหาข้ออื่น

อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของ นายเนวิน ชิดชอบ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไม่สิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๐๖ (๕) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ศาสตราจารย์ ดร. อิศสระ นิติทัณฑ์ประภาศ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ